

A.V.E.SOCIETYS
DEGLOOR COLLEGE DEGLOOR
DEPARTMENT OF
POLITICAL SCIENCE
B.A. FIRST YEAR

प्रा.डॉ. लक्ष्मण रत्नाकर बाबुराव
विभाग प्रमुख व सहयोगी प्राध्यापक
पदवी व पदवृत्तरं राज्यशास्त्र विभागप्रमुख
देगलूर महाविद्यालय देगलूर
ता.देगलूर जि.देगलूर

इमेल : ratnakarlakshete1@gmail.com

Mobile No.: 9423439276

बी.ए.प्रथम वर्ष महाराष्ट्राचे शासन आणि राजकारण

राज्य सरकार

प्रास्ताविक

महाराष्ट्र हे भारतातील अतिशय महत्वाचे राज्य आहे. या राज्याचा राज्यकारभार कसा चालतो हे या प्रकरणात समझून घेणे आवश्यक आहे.

आपल्या भारतातील केंद्र व राज्यांचा शासन कारभार संविधाना नुसार चालतो .संघराज्य व संसदीय शासन पद्धती नुसार केंद्र व राज्य शासन विभागणी तीन महत्वपूर्ण अंगांत केली जाते .

- १) कायदेमंडळ
- २) कार्यकारी मंडळ
- ३) न्याय मंडळ

Sr.No.	Name of Governors	From	To
1	Sri Prakasa	1956	1962
2	Dr P. Subbarayan	Apr 17, 1962	Oct 6, 1962
3	Vijayalakshmi Pandit	Nov 28, 1962	Oct 18, 1964
4	Dr P V Cherian	Nov 14, 1964	Nov 8, 1969
5	Ali Yavar Jung	Feb 26, 1970	Dec 11, 1976
6	Sri Sadiq Ali	Apr 30, 1977	Nov 3, 1980
7	Air Chief Marshal O P Mehra	Nov 3, 1980	Mar 5, 1982
8	Air Chief Marshal I H Latif	Mar 6, 1982	Apr 16, 1985
9	Kona Prabhakara Rao	May 31, 1985	Apr 2, 1986
10	Dr. Shankar Dayal Sharma	Apr 3, 1986	Sep 2, 1987
11	Kasu Brahmananda Reddy	Feb 20, 1988	Jan 18, 1990
12	Dr. C Subramaniam	Feb 15, 1990	Jan 9, 1993
13	Dr. P.C. Alexander	Jan 12, 1993	Jul 13, 2002
14	Mohammed Fazal	Oct 10, 2002	Dec 5, 2004
15	S.M. Krishna	Dec 12, 2004	Mar 5, 2008
16	S.C. Jamir	Mar 9, 2008	Jan 22, 2010
17	Kateekal Sankaranarayanan	Jan 22, 2010	Aug 24, 2014
18	Chennamaneni Vidyasagar Rao	Aug 30, 2014	04 September 2019
19	Bhagatsingh Koshiyari	05 September 2019	Present

महाराष्ट्रातील कांही राज्यपालाच्या फोटो

श्रीप्रकाश

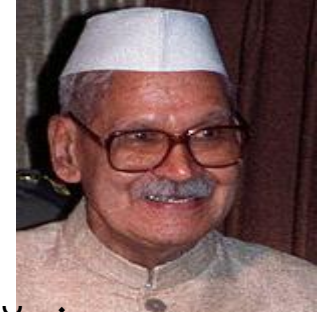
डॉ. पी. सुब्बारायन

विजयालक्ष्मी पंडित

इद्रीस हसन लतीफ

डॉ. शंकर द्याल शर्मा

कासू ब्रह्मानंद रेड्डी

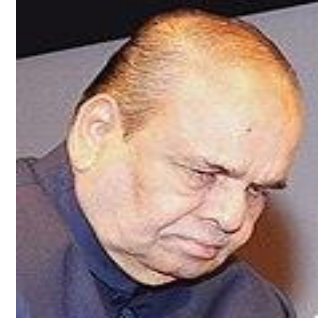
डॉ. सी. सुब्रामिनाम

एस. एम. कृष्णा

एस. सी. जमीर

कातीकल शंकरनारायणन

विद्यासागर राव

भगतसिंह कोश्यारी

महाराष्ट्राचे राज्यपाल

रचना :

भारतीय संघ राज्यात राष्ट्रपती कडून राज्यपालाची नेमणूक केली जाते.राज्यपाल हा राज्याचा संवैधानिक प्रमुख असतो .तो राष्ट्रपतीचा प्रतिनिधी असतो.राज्यपाल विधीमंडळाच्या सभागृहाचा सदस्य नसतो .राज्यपाल हा नाममात्र प्रमुख असतो .

➤ राज्यपालाची पात्रता

भारतीय राज्यघटनेतील कलम १५७ नुसार खालीलप्रमाणे पात्रता सांगितली आहे.

- १) तो भारताचा नागरिक असावा .
- २) त्यांचे वय ३५ वर्ष पूर्ण असावे
- ३) संविधानातील कलम १५८ नुसार तो राज्य विधिमंडळाचा सदस्य नसावा .
- ४) ईतर कोणत्याही आर्थिक लाभाच्या पदावर नसावा

राज्यपालाची नेमणूक

- ▶ भारतीय राज्यघटनेतील कलम १५५ नुसार राज्यपालची नेमणूक करण्याचा अधिकार राष्ट्रपतीला आहे.
- ▶ पंतप्रधान राष्ट्रपतीला सल्ला देण्यापूर्वी केंद्रीय मंत्रिमंडळ व संबंधित घटक राज्याच्या मुख्यमंत्र्यांशी विचार विमर्श करतो .
- ▶ १९५६ च्या ०७ व्या घटना दुरुस्तीनुसार एक राज्यपालाकडे एकापेक्षा अधिक राज्याच्या राज्यपाल पदाची जबाबदारी सोपविण्याची तरतूद केली आहे .
- ▶ राज्यपालाची नेमणूक करताना ती व्यक्ती दुसऱ्या राज्यातील असावी अशी प्रथा पाळण्यात आली आहे.

राज्यपालाचा शपथविधी

- ▶ भारतीय राज्यघटनेतील कलम १५९ नुसार उच्च न्यायालयाचे मुख्य न्यायाधीश राज्यपालांना पद व गोपनियतेची शपथ देतात.

राज्यपालाचा कार्यकाल :

- ▶ भारतीय राज्यघटनेतील कलम १५६ नुसार राज्यपालाचा कार्यकाल ०५ वर्षांचा असतो

राज्यपालाचा राजीनामा :

- ▶ राज्यपालास पदावरून दूर करण्याचा अधिकार राष्ट्रपतीला आहे.
- ▶ राज्यपालाच्या गैरहजेरीत त्या पदाचा कारभार उच्च न्यायालयाचे मुख्य न्यायाधीश सांभाळतात

राज्यपालाचे अधिकार व कार्य

- ▶ भारतीय संविधानाच्या कलम १५९-२०० कलमात राज्यपालाच्या अधिकाराचे विवरण देण्यात आले आहे.
- ▶ राज्यपालाच्या अधिकाराची विभागणी खालीलप्रमाणे केली जाते
  - १) कार्यकारी अधिकार
  - २) कायदेविषयक अधिकार
  - ३) आर्थिक अधिकार
  - ४) न्याय विषयक अधिकार
  - ५) विशेषाधिकार/विवेकाधिकार
  - ६) ईतर अधिकार

राज्यपालाबाबत ईतर महत्वाच्या बाबी

- ▶ श्री प्रकाश हे महाराष्ट्र राज्याचे पहिले राज्यपाल होते .
- ▶ विजया लक्ष्मी पंडित व कोना प्रभाकर राव या महाराष्ट्राच्या महिला राज्यपाल होत्या
- ▶ डॉ.पी.सी.अलेक्झांडर हे सर्वाधिक काल महाराष्ट्राचे राज्यपाल होते .
- ▶ सध्या भगतसिंह कोश्यारी हे महाराष्ट्राचे राज्यपाल आहेत
- ▶ राज्यपालाच्या निवासस्थानास राजभवन म्हणतात
- ▶ राज्यपाल केंद्र व राज्य यातील दुवा असतो